GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA: BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior. România și străinătate: Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ: la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE: O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 164. *Joi, 25 Iuliu, (6 Augustŭ).* **1885.**

Brașovŭ, 24 Iuliu (5 Augustŭ) 1885.

Se miră guvernamentalii din Clușiu, că sgomotulŭ ce l'a produsŭ în ḍiaristica română ordonanța d-lui Trefort dela 13 Iuliu a. c. încă nu s'a așeḍatŭ.

Le arŭ plăcea dumnélorŭ fără îndoială sĕ lăsămŭ sĕ adórmă lucrulŭ și sĕ nu mai cercetămŭ décă ordonanțele ministrului de culte și de instrucțiune publică suntŭ basate pe dreptate și pe lege séu nu.

Foile maghiare afirmă că autoritățile bisericescĭ române arŭ fi abusatŭ de drepturile lorŭ autonome față de învĕțătorii poporali de sub jurisdicțiunea lorŭ, dér nu suntŭ în stare a aduce dovedĭ pipăibile pentru justificarea acestei afirmări.

Noi le rĕspundemŭ: nu autoritățile române eclesiastice, ci ministrulŭ Trefort însușĭ este acela, care abuséză de puterea sa în prejudițiulŭ autonomiei nóstre bisericescĭ și acésta suntemŭ în stare a-o documentă chiămândŭ ca mărturiă legile esistente și faptele sĕvêrșite.

Autonomia — ne spune guvernamentalulŭ „Magyar Polgar" în numĕrulŭ sĕu de alaltăerĭ — nu este pentru aceea ca sĕ acopere nedreptățile și abusurile.

Dreptulŭ de supraveghiare alŭ guvernului față cu scólele nóstre confesionale — replicămŭ noi — nu este pentru aceea ca sĕ acopere mĕsurile arbitrare și nelegale ale d-lui Trefort.

„Magyar Polgar" se încércă a ne „lumina," că corectŭ și legalŭ procede ministrulŭ de instrucțiune, când interḍice autoritățilorŭ nóstre scolare confesionale de-a mai destitui pe învĕțătorii poporalĭ de sub jurisdicțiunea lorŭ, fără aprobarea lui prealabilă. Dreptŭ dovadă citéză §-ulŭ 138 alŭ art. de lege 38 din 1868. Acestŭ paragrafŭ sună așa:

„Invĕțătorii se alegŭ pe viață și din oficiulŭ lorŭ se potŭ depărta în urma decisiunei *consiliului scolasticŭ cercualŭ* numai pentru negligență grea, escesŭ moralŭ séu pentru crime politice. *Aceste decisiunĭ* suntŭ a se așterne însĕ pentru aprobare ministrului de instrucțiune publică."

„Magyar Polgar" ne dovedesce prin acestŭ citatŭ alŭ sĕu mai întêiu, că nu cunósce legea scolară dela 1868, alŭ doilea că n'a cititŭ cu atențiune nicĭ măcarŭ ordonanța cea scurtă dela 13 Iuliu a d-lui Trefort.

Paragrafulŭ susŭ citatŭ vorbesce numai de decisiunile „consiliilorŭ scolastice de cercŭ" și ḍice că „*aceste decisiunĭ*" suntŭ a se așterne ministrului spre aprobare; elŭ nu se referă de locŭ la scólele confesionale, ci la scólele comunale, pentru că consiliele scolastice forméză numai pentru scólele comunale în causele disciplinare forulŭ de a doua instanță. Acelŭ paragrafŭ privesce așadér numai decisiunile consiliilorŭ scolare carĭ își așternŭ rapórtele lorŭ ministrului prin oficiele județene, nicĭdecum însĕ decisiunile consistoriilorŭ nóstre diecesane, carĭ, ca organe autonóme, n'au nicĭ o corespondență directă cu ministeriulŭ.

Acésta resultă chiar din ordonanța dela 13 Iuliu a. c. Décă ministrulŭ ar fi fostŭ de părerea celorŭ dela „Magyar Polgar," că §-ulŭ 138 alŭ legei scolare privesce și pe confesiunĭ, atuncĭ n'avea decâtŭ a cere simplu observarea lui. Dér ministrulŭ însușĭ se provócă la acelŭ paragrafŭ numai încâtŭ printrînsulŭ se stabilescŭ per analogiam casurile de destituire a învĕțătorilorŭ poporalĭ. De aceea nicĭ nu-șĭ póte motivá cererea de a i-se așterne spre aprobare decisiunile autorităților nóstre bisericescĭ în causele disciplinare ale învĕțătorilorŭ, decâtŭ pretecstândŭ, că s'au comisŭ unele abusurĭ și afirmândŭ că voiesce sĕ apere dreptulŭ de supremă inspecțiune „în deplină mĕsură."

Legea de instrucțiune (art. 38 din 1868) lasă școlele, ce le înființéză și le susținŭ confesiunile, sub jurisdicțiunea și inspecțiunea lorŭ proprià (§ 11) si arată marginea până la care se póte estinde dreptulŭ și oficiulŭ guvernului de a le supraveghiá (§ 14); ea nu ia din mânile autoritățilorŭ confesionale nicĭ unŭ dreptŭ, ci prescrie numai norme pentru zidirea, adaptarea și provederea scólelorŭ cu recvisitele necesare precum și pentru calificațiunea învĕțătorilorŭ.

Eată ce stabilesce legea.

Ḍice „Magyar Polgar": décă este o lege, atuncĭ trebue sĕ se observeze, ori are biserica autonomiă orĭ nu."

Noi rĕspundemŭ: décă este o lege, atunci trebue sĕ o observeze și d-lŭ Trefort, ori îĭ convine orĭ nu.

Fóiei clușiane, precum amŭ documentatŭ, nu i-a succesŭ a ne luminá încâtŭ privesce drepturile autonóme ale bisericei nóstre, garantate prin lege. Cu atâtŭ mai multŭ însĕ ne-a luminatŭ, póte fără voia sa, asupra „intențiunilorŭ părintescĭ" ale guvernului față cu învĕțătorii și cu instrucțiunea nóstră românéscă când esclamă:

„Unŭ Ungurŭ a trebuitŭ sĕ ia în apĕrare pe învĕțătorii românĭ față cu autoritățile române De aicĭ încolo învĕțătorii românĭ vorŭ iubì guvernulŭ și vorŭ alerga la elŭ în contra oricărorŭ abusurĭ ale superiorilorŭ lorŭ.,. Ei și-au aflatŭ doftorĭ maghiarĭ.... Nicĭ unŭ pĕrŭ din capŭ nu i se va mai atinge în viitorŭ învĕțătorilorŭ românŭ, *care nu se va închiná dinaintea principielorŭ naționale* ale preotului și directorului sĕu...

Ințelegemŭ intențiunea, vedemŭ direcțiunea și planulŭ adversarilorŭ scólelorŭ nóstre și de aceea repețimŭ:

Datorința autoritățilorŭ nóstre școlare confesionale este de a pazì cu sânțeniă instituțiunile nóstre bisericescĭ și scolare și de a nu permite îngerința ministrului în afacerile nóstre scolare, unde legea nu-i dă nicĭ unŭ dreptŭ.

Protesteze dér cu tăriă și cu bărbățiă autoritățile nóstre scolare în contra ordonanței dela 13 Iuliu, prin care se știrbesce autonomia nóstră bisericéscă-scolară!

Germania și Francia

Ḍiarulŭ francesŭ „Temps" scrisese în ḍilele acestea unŭ articulŭ, în care recomanda guvernului sĕ înmulțéscă cavaleria francesă de-a lungulŭ granițelorŭ franceseostice și sudice. Acestŭ articulŭ a produsŭ óre-care turburare în Germania, așa că însușĭ organulŭ cancelarulŭ Bismarck, „Norddeutsche Allgemeine Zeitung" găsesce cu cale sĕ scrie următórele:

Germania a avutŭ timpŭ sĕ se obicînuiască cu pregătirile rĕsboinice, care nu se trecŭ nicĭ odată cu tăcerea dincolo de Vogesĭ și care la ocasiunĭ se accentuéză crescendo. Noi amŭ încetatŭ de a indentifica națiunea francesă cu șoviniștii din Paris; dar e datoria nóstră d'a controla în publicŭ aceste aparițiunĭ și d'a face pe amêndouĕ națiunile atente, în interesulŭ păcii lorŭ, când bărbațĭ de statŭ, oficerĭ superiorĭ séu organe însemnate ale pressei predică în contra Germaniei séu când ca „Temps" și ca de curêndŭ Cassagnac arată lupta în Vogesĭ ca apropiată și ca țintă nestrămutată a orĭ-cărei politice francese. Dar când vedemŭ, că „Temps" se încumetă acum la o agitațiune șovioistică, acésta este unŭ simptomŭ că desvoltarea pacînică a relațiunilorŭ de veciniă ale Franciei, precum se nisuesce din partea Germaniei, nu corĕspunde dispozițiunilorŭ cetitorilorŭ lui „Temps" și că nisuințele nóstre de a cultiva bune relațiunĭ cu Francia și d'a îndruma politica de împăcare, n'au avutŭ nicĭ unŭ norocŭ și n'au aflatŭ nicĭ o reciprocitate.

In contra voinții nóstre trebue sĕ ne cuprindă îngrijirea, că *Francia așteptă numai o ocasiune favorabilă, ca sĕ năvăléscă asupra nóstră singură séu aliată cu alții.* Dar cu tóte suspicionările și clevetirile unei părțĭ a presei streine, în streinătate încă nu póte fi nicĭ o îndoială corectă, că politica germană corĕspunde în cea mai deplină mĕsură iubirei de pace și necesității de pace a paporului germanŭ și că Germania de sigurŭ sub nicĭ o împrejurare nu intenționéză sĕ atace pe vecinii sĕi. Dar nicĭ unulŭ, căruia îi zace la inimă binele Germaniei, nu va puté fi scutitŭ de îngrijirea, că ḍiua de »revanche« urmărită de Francia de 14 anĭ încă totŭ oferă mijlóce, prin care orĭce bărbatŭ de partidă în Francia póte interesa pe conpatrioții sĕi pentru sine, și dacă împrejurările suntŭ favorabile, sĕ-i târască cu sine. Posibilitatea pentru orĭce egoistŭ, d'a da semnalulŭ de focŭ și d'a pregăti unui guvernŭ iubitorŭ de pace greutățĭ prin apelŭ la »revanche,« *ne face sĕ ne tememŭ, că vecinii noștri francesĭ nicĭ aḍi nu punŭ pe pacea cu Germania nicĭ unŭ prețŭ mai mare, decâtŭ în orĭce altŭ timpŭ de 200 de anĭ încóce.*

Naționalitățile în Austro-Ungaria.

In „Journal des Débats" găsimŭ următorulŭ articolŭ, care pune în evidență starea lucrurilorŭ în imperiulŭ dualistŭ:

Practica dualismului austro-ungurescŭ a datŭ până acum Maghiarilorŭ o preponderință incontestabilă în direcțiunea politică a întregei monarchie. Fie vorba în Austria de politică străină séu de politică economică, de tratate de comerciu séu de arangiamente interióre avêndŭ unŭ interesŭ órecare pentru Ungurĭ aceștia îșĭ impunŭ voința lorŭ și până acum cabinetulŭ din Viena a cedatŭ mereu.

Acéstă preponderință e și mai simțită în acestŭ momentŭ când se discută cestiunea prorogării pactului austro-ungarŭ. Tóte partidele politice, fiecare naționalitate ce compune Cisleitania, face marĭ sforțărĭ pentru a'șĭ asigura, dacă nu concursulŭ, celŭ puținŭ simpatia Maghiarilorŭ. Se cunoscŭ luptele pe care aceștia le susținură pe timpulŭ încheiării pactului dualistŭ, contra Slavilorŭ austriacĭ în genere și contra Cehilorŭ în deosebĭ, nevoindŭ a admite că țĕrile slave și mai cu sémă coróna sfântului Venceslav au fostŭ favorizate într'unŭ modŭ egalŭ de coróna sfântului Ștefanŭ. De atuncĭ simpatiile Ungurilorŭ s'au manifestatŭ în totd'auna în partea Germanilorŭ austriacĭ, și acéstă atitudine a fostŭ de mare folosŭ pentru aceștia în lupta lorŭ cu maioritatea compusă în mare parte de Slavĭ. Dacă amŭ judeca după douĕ întêmplărĭ fórte recente, acéstă situație ar tinde a se modifica fórte multŭ: Ungurii s'arŭ apropia de Slavĭ și arŭ părăsi pe vechii lorŭ aliațĭ, pe Germanii.

Amŭ vorbitŭ deja despre incidentulŭ care s'a produsŭ la Dresda la serbarea gimnasticilorŭ germanĭ. Unŭ Ungurŭ, presinte la serbare, atêrnase în sala banchetului o coróna cu culorile naționale maghiare. Germanii austriacĭ, carĭ luau parte la serbare, cerură depărtarea acestei corone și comitetulŭ le împlini cererea.

Acéstă manifestațiune anti-maghiară a făcutŭ mare sgomotŭ la Pesta; ḍiarele unguresci o consideră ca una ce caracteriséză dispozițiunile Germanilorŭ din Cisleitainia în privința celeilalte jumĕtățĭ a monarhiei. Ei denunță elementulŭ germanŭ ca dușmanulŭ Ungariei.

Celălaltŭ incidentŭ este tocmai contrariulŭ celui de la Dresda. Elŭ s'a produsŭ cu ocasia visitei unei marĭ societăţĭ cehe la esposiţia din Pesta. Acéstă visită, întreprinsă după îndemnulŭ lui Rieger, a luatŭ unŭ caracterŭ curatŭ politicŭ. Cehii au fostŭ primiţĭ în capitala Ungariei cu mare solemnitate şi cu multe manifestărĭ simpatice. Foile din Pesta celebrară împăcarea celorŭ două naţiunĭ certate dela 1867, şi dĕdură a înţelege visitatorilorŭ din Praga, că d'acum înainte simpatiile ungare lĭ suntŭ asigurate.

Cum se vede, în aceste manifestărĭ în mare parte a contribuitŭ multŭ entusiasmulŭ; cu tóte acestea, concordanţa incidentului din Dresda cu acelŭ din Pesta merită de a fi luată în sémă şi ar trebui sĕ dea de gânditŭ Germanilorŭ austriacĭ şi multă nădejde Slavilorŭ.

Memorandulŭ

consistoriului bisericei evangelice c. a. a Ardélului dată în 27 Aprilie 1885 Nr. 295/1885 către Escelenţa Sa d. Augustŭ Trefort, ministru r. de culte şi instrucţiune, referitorŭ la instrucţiunea limbei maghiare în scólile poporale nemaghiare ale bisericei.

(Urmare).

Cu tóte că după »planulŭ de învĕţămêntŭ«, »esercitiele în cugetare şi vorbire« trebuescŭ sĕ înceteze conformŭ ordinei în alŭ treilea anŭ de şcólă, în şcólele cu limba de instrucţiune nemaghiară trebuescŭ continuate, »pentru ca pe acestŭ practicŭ drumŭ sĕ se pótă învĕţă mai departe limba maghiară.« Totŭ aşa-i şi în alŭ 4-lea, 5-lea şi alŭ 6-lea anŭ de şcólă, pentru care »esprimarea verbală şi scripturistică a cugetelorŭ în limba maghiară" este dată ca scopŭ alŭ instrucţiunei respective.

Asemenea procedură este orênduită şi pentru scriere şi cetire. Chiar în alŭ doilea anŭ de scólă (în etate de 8 anĭ dară) şcolarulŭ nemaghiarŭ trebue »sĕ se esciteze a cetĭ în limba maghiară din cartea de cetire scrisă pentru acestŭ scopŭ,« pe lângă acésta »sĕ recitéze cu firéscă intonare poesii în limba maternă şi ungurésćă, după ce le-a învĕţatŭ;« în a cincea şi a şesea clasă învĕţătorulŭ „sĕ pună pe şcolarŭ a scrie şi în limba ungurésćă« (precum şi în cea maternă) »scrisorĭ, apoi chitanţe, conturĭ, eventualŭ suplicĭ, contracte ş. a.«

»Precum la esercitiile în cugetare şi vorbire, aşa şi cu prilejulŭ instrucţiunei aritmeticei póte învĕţătorulŭ sĕ înveţe limba ungurésćă şi sĕ o esercite, şi începêndŭ dela cea dintêiu tréptă sĕ continue pe tóte celelalte, ce urméză.«

Aceste suntŭ esenţialele hotărîrĭ ale ordinaţiunei din 20 Iuniu 1879 Nr. 17,284 despre instrucţiunea limbei maghiare în şólele poporale nemaghiare. Potrivitŭ cu aceste scopurĭ ale învĕţămêntului s'a hotărîtŭ în ordinaţiunĭ şi numĕrulŭ órelorŭ ce suntŭ a se dedica acestei instrucţiunĭ. Aşa în şcólele cu două clase (şcóle cu 2 învĕţătorĭ) dintre 28 óre de instrucţiune pe sĕptĕmână trebuescŭ sĕ se folosescă în cea dintêiu clasă, care cuprinde pe şcolarii de 6 şi 7 anĭ, pentru »esercitii în cugetare şi vorbire şi instrucţiunea limbei ungurescĭ" 9 óre; „pentru cetire şi scriere în limba maternă şi ungurésćă« 8 óre; pentru »limba maternă« 2 óre; în a doua clasă, care cuprinde pe şcolarii anilorŭ 3, 4, 5 şi 6 de şcólă, din 34 óre de instrucţiune pe sĕptĕmână: pentru »esercitii în cugetare şi vorbire şi instrucţiunea în limba maghiară« 6 óre; pentru »cetire şi scriere în limba maternă şi ungară" 5 óre; pentru limba maternă 3 óre. Din acele 34 óre de instrucţiune cadŭ pentru alte obiecte de învĕţămêntŭ: pe religiune 4 óre, aritmetica şi geometria 6, geografia 2, istoria şi învĕţarea constituţiei 3, istoria naturală 1, fisica şi chemia 2, cântărĭ 1 şi gimnastică 1 óră. In acelaşŭ chipŭ cuprindŭ în şcólele cu trei clase (I cu 22, II cu 28, III cu 34, laolaltă 84 óre pe sĕptĕmână): „esercitiile în cugetare şi vorbire şi instrucţiunea limbei maghiare« 17 óre; „cetirea şi scrierea în limba maternă şi ungurésćă" 19 óre; »limba maternă« (gramatica) 7 óre; în şcólele cu şése clase (I cu 20, II cu 20, III cu 26, IV cu 26, V cu 28, VI cu 28 la olaltă 148 óre): »esercitii în cugetare şi vorbire şi instrucţiunea limbei maghiare« 26 óre; cetirea şi scrierea în limba maternă şi ungară« 26 óre, „limba maternă« (gramatică) 12 óre.

Din cele premerse se vede, că decisiunea articolului de lege XVIII din 1879: cumcă şcólile poporale nemaghiare au sĕ priméscă limba maghiară între »obiectele de învĕţămêntŭ« obligate, a primitŭ prin înalta ordinaţiune din 20 Iunie 1879 Nr. 17,284 o surprindĕtóre interpretaţiune şi o esecutare neobicinuită. Căcĭ eramŭ dóră îndreptăţiţĭ — după autoritativele declaraţiunĭ ale motivărei şi raportului comisiunei, ce au premersŭ articolului de lege — a admite, că noulŭ „obiectŭ obligatŭ de învĕţămêntŭ« va păstra neştirbitŭ acelŭ punctŭ de căpetenia în instrucţiune, pe care Exelenţa Vóstră ilŭ fixase în planulŭ de învĕţămêntŭ dela 26 Augustŭ 1877 Nr. 21,678: „Ca punctŭ de căpetenia în instrucţiunea poporală elementară servesce limba maternă" — aşa dar în şcólile nóstre limba germană, ea numai, nu ea şi încă una, a doua, care fără veste capĕtă acum aceeaşĭ importanţă pentru instrucţiune şi educaţiune şi pentru a cărei cunóscere şi însuşire i se pune şcolarului unulŭ şi acelaşŭ scopŭ de instrucţiune. Ar trebui sĕ admitemŭ, că noulŭ obiectŭ obligatŭ de învĕţămêntŭ alŭ limbei ungureşti e menitŭ sĕ ocupe în şcolile germane poporale unŭ locŭ analogŭ cu celŭ ce ilŭ însémnă instrucţiunei obligate a limbei maghiare în şcólele germane civile planulŭ de învĕţĕmêntŭ alŭ Excelenţei Vóstre din 16 Aug. 1877, Nr. 21,678, în care scopulŭ instrucţiunei: »Sigura cunoştinţă a limbei unguresćĭ pe temeiu gramaticalŭ şi câştigarea acelei dibăcii limbistice, prin care sĕ pótă şcolarulŭ scrie şi vorbi corectŭ unguresce despre vre-unŭ obiectŭ de instrucţiune«, pretinde în 6 clase 17 (de sine stătătóre) ore de instrucţiune pe sĕptĕmână, în vreme ce limbei materne (germane) şi literaturei i se dau 20 (asemenea de sine stătătóre) ore pe sĕptĕmână. Dimpotrivă ordinaţiunea dela 20 Iunie 1879 Nr. 17,284 sfişie armonica organisaţiune a şcólei nóstre germane poporale şi pune în locu-i unŭ dualismŭ, care după întréga-i fire preponderéză în favorulŭ limbei unguresćĭ şi nu se póte motiva prin o pedagogiă raţională. Căcĭ décă unŭ principiu recunoscutŭ în genere de acésta, a ajunsŭ la o corĕspundĕtóre valóre în alŭ XXXVIII articolŭ de lege din 1868: că şcóla elementară nu trebue sĕ-şĭ împrăştiă puterile sale din primirea duorŭ limbĭ în planulŭ de învĕţămêntŭ, — egala îndreptăţire a duorŭ limbĭ şi aşa dară strêmtorarea limbei materne din primulŭ locŭ, ce i se cade după natură şi dreptŭ, mai puţinŭ se póte îndreptăţi din punctŭ de vedere alŭ instrucţiunei şcolare educative. Când în 1851 sub guvernulŭ lui Louis Napoleon se ordonase şcólelorŭ cu limba de instrucţiune germană din Lotaringia, departamentulŭ Moselei, sĕ se citéscă şi în limba trancesă şi sĕ se dicteze alternândŭ nemţesce şi franţusesce; când regulamentulŭ dela 30 Ianuariu şi 30 Iulie 1869, pentru şcólele elementare din Alsacia inferióră (Rinulŭ de josŭ), ordonă sĕ se cuprindă din necesitate şi elementele limbei francese în instrucţiunea şcólelorŭ primare publice, se ţintea la desnaţionalisarea acelorŭ şcolĭ şi a poporaţiunei, ce le susţinea. Deórece o astfelŭ de intenţiune în casulŭ nostru nu se află nicĭ în legĭ nicĭ în intenţiunile Exelenţei Vóstre, ci şi mai multŭ, este esclusă prin autoritativele declaraţiunĭ, carĭ au premersŭ séu au însoţitŭ pertractările despre articolulŭ de lege XVIII dela 1879, putemŭ spera că referitorŭ la introducerea obligată a instrucţiunei limbei maghiare în şcólele nóstre poporale se va da deplină atenţiune ponderósei vocĭ a pedagogiei raţionale în »spiritulŭ legilorŭ.« (Va urmá).

SCIRILE ĐILEI.

»Ardeleana«, institutŭ de creditŭ şi de economii, societate pe acţii în Orăştiă, şi-a începutŭ activitatea cu 1 Augustŭ st. n. a. c. Frecvenţa de care acestŭ institutŭ se bucură deja la începutŭ este o dovadă, că înfiinţarea lui a fostŭ o necesitate simţită pentru Românimea din părţile Orăştiei. Ii dorimŭ prosperare şi succesŭ deplinŭ.

—0—

Se plânge »Pester Lloyd.« că în visitarea esposiţiunei a intratŭ o stagnaţiune cumplită. Elŭ propune sĕ se facă propagandă atâtŭ în ţéră câtŭ şi afară din ţéră şi sĕ se reducă câtŭ mai multŭ preţurile pe căile ferate şi pe Dunăre. Consulatele din România, Serbia şi Bulgaria sĕ facă propagandă pentru visitarea esposiţiunei. Se vede că deficitulŭ celŭ mare produce fiorĭ.

—0—

Lupii au îndrăgitŭ fórte multŭ ţinutulŭ Clujului, căruia ii dau dese visite. De curêndŭ 5 lupĭ au atacatŭ o ciurdă de boi, dar păstorii au isbutitŭ sĕ-i gonéscă cu strigătele.

—0—

Din Bucovina se comunică, că în urma ploilorŭ Prutulŭ şi celelalte rîurĭ s'au revĕrsatŭ şi inundaţiunile au făcutŭ marĭ pagube.

—0—

Dr. Obedenaru a lăsatŭ prin testamentŭ, depusŭ la tribunalŭ, tótă averea sa Academiei române, cu condiţiunea ca usufructulŭ acestei averĭ sĕ se împartă provisoriu în modulŭ următorŭ: fratelui sĕu M. Pandele Obedenaru 12,000 fr. rentă şi vĕduvei sale 11.000 fr. rentă.

—0—

Unŭ adevĕratŭ uraganŭ s'a desfăşuratŭ Joia trecută asupra Iaşilorŭ, spune »Liberalulŭ.« De trei ḑile necontenitŭ plouă şi suflă vêntarae puternice, fără încetare. Acoperemêntele dela o mulţime de case s'au ruptŭ cu totulŭ, gardurĭ şi şurĭ trântite la pămêntŭ, arborĭ groşĭ de două palme au fostŭ desrădăcinaţĭ. După cum se spune, chiar câţiva ómenĭ au fostŭ loviţĭ de tinichelele şi scândurile ce sburau de pe case.

—0—

Din Wernoja, în Rusia, se anunţă, că în Belovodsk şi Carabolţ a fostŭ unŭ violentŭ cutremurŭ de pămêntŭ. Au fostŭ omorîte 54 persóne şi rănite 64. Multe case s'au dărîmatŭ.

Călĕtorilorŭ, carĭ mergŭ şi se întorcŭ dela Tuşnadŭ la oprire în Sepsi-St.-Georgĭ le recomandămŭ hotelulŭ d-lui *Blasko Iosef*, avêndŭ vinurĭ fine, bucătăria bună, serviciu escelentŭ, tóte cu preţurĭ moderate. Călĕtorii românĭ se potŭ înţelege şi în limba română cu personalulŭ hotelului.

CASSA DE ECONOMII.

Ilva mare, Iuliu 1885.

Onorabilă Redacţiune! Unŭ progresŭ îmbucurătorŭ se arată la noi pe terenulŭ economicŭ. Mai în tóte părţile brava inteliginţă română crează institute de creditŭ şi păstrare. Folosulŭ întreprinderilorŭ de felulŭ acesta e incontestabilŭ atâtŭ din punctŭ de vedere economicŭ, câtŭ şi din punctŭ de vedere culturalŭ şi naţionalŭ. Căcĭ printr'ênsele se deşteptă simţulŭ de păstrare şi economisare şi între economii noştri, de altă parte fiindŭ noi acum jicniţĭ în desvoltarea nóstră intelectuală-naţională, incâtŭ nicĭ pe banii noştri proprii nu ni se concede a ne ridica institute de cultură, e bine sĕ ne adunămŭ materialulŭ de lipsă, de care la alte vremĭ maĭ favorabile sĕ putemŭ dispune amĕsuratŭ cu cerinţele şi interesele nóstre culturale.

Prin urmare ar fi de doritŭ, ca acéstă ideiă salutară sĕ străbată până în straturile cele mai de josŭ ale poporului, până chiarŭ la ḑilerĭ. Şi sĕ se înfiinţeze, dacă nu în tóte comunele, celŭ puţinŭ în cele mai populate casse de economii (păstrare). Prin acésta s'ar da fiecărui economŭ ocasiune, ca în timpurĭ bune, când póte câştiga mai uşorŭ, din prisosinţa, care dóră de altmintrelea ar întrebuinţa-o spre scopurĭ mai puţinŭ folositóre, sĕ pună ceva în cassa de păstrare. Şi aşa din cruceriĭ economisaţĭ în modulŭ acesta, cu timpulŭ işĭ póte face unŭ capitalŭ frumuşelŭ, care, Dómne, bine îi va prinde la bĕtrâneţe, când nu va putea câştiga, séu la casŭ de bólă şi alte lipse, d. e. când sufere daună, séu cumpĕră unŭ pămêntŭ, séu pentru acoperirea altorŭ trebuinţe ḑilnice. Atuncĭ nu ar fi silitŭ a alerga cu pălăria în mână umilindu-se la ţiganŭ şi arménŭ pentru de a-lŭ împrumuta cu banii de lipsă, pe lângă cămătă de-lŭ usturâ sufletulŭ, séu a-şĭ vinde vita mai pe nimica, bună-óră cum e şi în acestŭ anŭ, celŭ puţinŭ pe aicĭ.

Din aceste consideraţiunĭ inteliginţa română din Ilva mare încă pe la sfîrşitulŭ anului trecutŭ s'a hotărîtŭ a înfiinţa, cu reşedinţa în locŭ, o bancă de păstrare populară. S'a alesŭ o comisiune pentru compunerea statutelorŭ, carĭ isprăvindu-se s'au aprobatŭ şi votatŭ de adunarea generală la 17 Ianuariu a. c., când s'au alesŭ şi membrii în direcţiune pe timpŭ de 3 anĭ în persónele d-lorŭ: Iosifŭ Balŭ parochŭ ca preşedinte, Pavelŭ Galanŭ proprietarŭ ca membru în consiliu şi vice-preşedinte, Ionŭ Tomegea primarŭ ca membru în consiliu, Ionŭ I. Constantinŭ învĕţătorŭ ca cassierŭ şi Ieronimŭ Slavoca preotŭ-cooperatorŭ ca secretarŭ şi controlorŭ. S'a alesŭ consiliu de supraveghere pe timpŭ de 1 anŭ din cincĭ inşĭ. Firma s'a înregistratŭ la tribunalulŭ reg. din Bistriţă în 14 Martie a. c. Nr. 688 *„Reuniune de împrumutŭ şi păstrare în Ilva mare."*

Condiţiunile de primire suntŭ câtŭ se póte de uşóre, încâtŭ póte intra şi celŭ mai lipsitŭ locuitorŭ, anume: membrii póte fi orĭ-ce persónă onestă şi de caracterŭ nepătatŭ, fără deosebire de etate şi genŭ, dacă plătesce 20 fl. v. a. séu odată, séu în rate lunare de 1 fl. Mai multŭ de 10 părţĭ unŭ membru nu póte ţinea, avêndŭ a solvi de fie-care parte 50 cr. taxa de inscriere. Membrii se primescŭ prin direcţiune orĭ când. Membrii ordinarĭ până acum suntŭ 48, carĭ represintă unŭ capitalŭ de 3760 fl. Banĭ depuşĭ spre fructificare 1450 fl. Inceputulŭ e modestŭ, dar considerândŭ timpulŭ abia de 5 lunĭ dela înfiinţarea reuniuneĭ, e destulŭ de îmbucurătorŭ pentru o comună cu o poporaţiune de vre-o 2309 suflete. Sĕ ne ajutămŭ şi Dumneḑeu ne va ajuta!

Vorbindŭ de acéstă reuniune nu potŭ încheia fără de a înregistra, în marele catalogŭ alŭ neîndreptăţirilorŭ nóstre, încă unŭ actŭ de bună voinţă maghiară, cu care am fostŭ tractatŭ din partea oficialilorŭ dela staţiunea căiei ferate din Deşiu. Casulŭ e următorulŭ: Reuniunea nóstră de împrumutŭ a fostŭ comandatŭ o cassă de ferŭ din Sibiiu, care sosise la calea ferată din Deşiu. Neprimindŭ însĕ avisulŭ şi avêndŭ a călĕtori în alte afacerĭ la Gherla, la reîntórcere m'am abătutŭ pe la staţiunea căiei ferate din Deşiu. Am intratŭ în cancelaria oficialilorŭ şi am întrebatŭ, firesce în limba română, dacă a sositŭ şi este acolo respectiva cassă. Dar ce sĕ veḑi? Parcă i-am înţăpatŭ. In locŭ de rĕspunsŭ se sculă de pe scaune toţĭ 3 inşĭ, işi aţintescŭ ochii asupră-mĭ, mĕ mĕsură de susŭ până josŭ, clătinŭ din capŭ şi rĕspundŭ ungúresce, că nu sciu ce vréu eu. M'am uitatŭ şi eu la dênşii până ce şi-au mai venitŭ în orĭ, apoi ér mi-am mai repetatŭ întrebarea totŭ în limba română. Totŭ acelŭ rĕspunsŭ. In fine vĕḑêndŭ, că cu ómenii aceştia nu am sĕ esŭ la cale, deşi nu putem presupune, că din 3 inşĭ nicĭ unulŭ nu scie romănesce,

ca sĕ nu mergŭ fără nicĭ unŭ resultatŭ, am începutŭ a sdrobi în limba germană — necunoscêndŭ cea maghiară — şi aşa în fine ne-amŭ înţelesŭ. Ba în fine, ceea-ce am presupusŭ despre dênşii am şi aflatŭ, căcĭ după ce li s'a mai potolitŭ spiritulŭ infectatŭ, bagŭ sémă de reuniunea de maghiarisare din Cluşiu, doi din dênşii au începutŭ a vorbi şi romănesce încă binişorŭ. Étă folosulŭ ce-lŭ tragŭ Românii din comitatulŭ Salnocŭ-Dobêca şi pe care ilŭ vomŭ trage póte că şi noi din alŭ Bistriţei-Năsĕudŭ — dela calea ferată, pentru a căreia construire amŭ fostŭ constrânşĭ de fişpanulŭ Banffy a da şi ultimulŭ dinarŭ pe acţiunĭ.

Acésta e bagŭ de sémă frăţietatea şi egalitatea, buciumată în lume de concetăţenii noştri ungurĭ, din care se împărtăşesce Românulŭ! *I. Sl.*

—o—

DIN BUCOVINA.

Cernăuţĭ în 29 Iuliu st. n.

Prea onorabilă Redacţiune! Românii Bucovinenĭ au simţitŭ deja de multŭ absoluta necesitate a unei societăţĭ politice, recunoscêndŭ cu toţii, cumcă poporulŭ nostru nu va pute nicĭodată ajunge la deplina înţelegere a drepturilorŭ şi îndatoririlorŭ sale cetăţenescĭ, dacă nu va fi condusŭ la acésta prin o *societate politică*, care sĕ se ocupe înadinsŭ şi în specialŭ cu luminarea şi deşteptarea poporului în direcţiunile îndegetate mai susŭ.

Dar dela voinţă până la putinţă şi dela vorbă până la faptă se scie că este cam departe.

Şi aşa remase şi la noi amintita cestiune de viéţă — *in suspenso* mai mulţĭ anĭ!!!

In 20 Maiu a. c. convocă profesorulŭ Ionŭ I. Bumbacŭ o adunare în sala hotelului »Melulŭ de aurŭ« de aicĭ şi aşa se constitui societatea politică »*Concordia*« alegêndu'şĭ unŭ comitetŭ de 11 membri, carĭ se constituiră precumŭ urméză:

Preşedinte: Profesorulŭ, *Ionŭ I. Bumbacŭ*. Vicepreşedinte: Inspectorulŭ *Leonŭ de Rey*. Sub vicepreşedinte: Proprietarulŭ agronomŭ *Constantinŭ Florea*. Secretarŭ: Profesorulŭ *Grigoriu Halipŭ*. Casierŭ: Consiliarulŭ comunalŭ *Dionisiu Voronca*. Controlorŭ: *Mihailŭ Cantemirŭ*, antistele din Roşa.

Apoi următorii membri fără funcţiune: *Stefanŭ Cantemirŭ*, proprietarŭ agronomŭ din Roşa. *Simeonŭ Cernuşca*, proprietarŭ agronomŭ din Clocucica şi *Mihaiu Marco*, petrarŭ din suburbiulŭ Clocucica.

Compunerea şi constituirea comitetului s'a făcutŭ cu privire deosebită la poporulŭ de rêndŭ, carele rĕmăsese până acuma cu totulŭ nebăgatŭ în sémă de către conducĕtorii noştri politicĭ.

Spre a vĕ pute orienta mai bine despre scopurile şi tendinţele acestei Societăţĭ, vĕ trimitemŭ şi unŭ esemplarŭ din statutele »Concordiei«.

Cu stimă deosebită:

Comitetulŭ societăţii politice „Concordia“ în Cernăuţĭ.

Din **Statutele societăţii politice »Concordia« în Cernăuţĭ** extragemŭ urmĕtorii paragrafĭ:

§. 1 Societatea se numesce „Concordia“ şi-şĭ are reşedinţa sa în capitala Cernăuţĭ.

§. 2. Societatea este basată pe constituţiunea actuală şi pe legile fundamentale de statŭ şi are de scopŭ: 1, sĕ desvolte libertatea politică şi individuală, precum şi progresulŭ spiritualŭ şi materialŭ alŭ populaţiunii ducatului Bucovina; 2, sĕ însufleţéscă simţulŭ pentru binele comunŭ; 3, sĕ deştepte interesŭ pentru viaţa politică-naţională; 4, sĕ instrueze poporulŭ despre drepturile şi îndatoririle lui patriotice şi politice; 5, sĕ întăréscă consciinţa de statŭ; 6, sĕ apere autonomia ducatului Bucovina în legătură strînsă cu Prea Inalta Curte Imperială şi Monarchia austriacă.

§. 3. Acestŭ scopŭ sĕ se ajungă: a) prin întrunirĭ regulate şi în casŭ de trebuinţă şi extraordinare ale membrilorŭ ei, spre a se convorbi şi a ţinea prelegerĭ despre tóte cestiunile relative la scopurile Societăţii, precum şi spre a lua decisiunĭ asupra atitudinii de observatŭ din partea Societăţii faţă cu ele; b) prin resoluţiunĭ, petiţiunĭ şi adrese în cestiunĭ, ce privescŭ scopurile societăţii; c) prin participare şi influenţare legală la alegerile pentru corporaţiunile autonome; d) în fine prin sprijinire séu edare de foi periodice, de broşure şi foi volante.

§. 4. Membru alŭ Societăţii póte deveni fiăcare cetăţénŭ austriacŭ maiorénŭ.

§. 5. Membrii Societăţii suntŭ de trei felurĭ, şi anume: ordinarĭ, fundatorĭ şi onorarĭ.

§. 9. Spre a pute fi primitŭ cineva de membru ordinarŭ séu fundatorŭ alŭ Societăţii, se recere: a) subscrierea unei declaraţiunĭ în înţelesulŭ §-lui 2 alŭ statutelorŭ, declarându şi taxa, ce voiesce sĕ o solvéscă; b) a fi propusŭ comitetului spre primire de către unŭ membru alŭ Societăţii; c) consensulŭ, respective voturile a $^2/_3$ ale membrilorŭ presenţĭ ai comitetului votându-se cu balote. Cine rĕmâne neprimitŭ de comitetŭ, acela nu se póte propune spre primire, decâtŭ după unŭ decursŭ de 6 lunĭ.

§. 16. Conducerea Societăţii o îngrijesce unŭ comitetŭ compusŭ din 7 membri şi 4 substituţĭ.

§. 17. Comitetulŭ Societăţii se alege pe timpŭ de 1 anŭ de către adunarea anuală cu maioritate relativă de voturĭ. Membrii comitetului au sĕ fiă cu şederea în Cernăuţĭ séu în imprejurime.

§. 18. Comitetulŭ se îngrijeşce de sporirea scopurilorŭ Societăţii, executéză tóte conclusiunile adunărilorŭ, precum şi tóte acele afacerĭ, cari nu-sŭ reservate anume pentru adunările Societăţii.

§. 22. Comitetulŭ alege din sînulŭ sĕu unŭ preşedinte, unŭ primŭ şi unŭ secundŭ vice-preşedinte, unŭ secretarŭ unŭ casarŭ şi unŭ controlorŭ.

§. 27 Adunările Societăţii suntŭ de douĕ felurĭ, anume: trilunare şi anuale, carĭ amêndouĕ potŭ fi conchiămate şi extraordinarŭ.

§. 35 *Limba Societăţii este cea română.*

Aceste statute s'au aprobatŭ de către guvernulŭ bucovinénŭ c. r.

—o—

EUROPENII IN CELELALTE CONTINENTE.

(Urmare şi fine.)

Vêrfulŭ cu dorŭ, 20 Iuniu 1885.

Numĕrulŭ pedecilorŭ sociali-politice şi climatice-sanitare, carĭ nu permitŭ Europenilorŭ descălicare în celelalte continente — mai alesŭ în Africa aequatoreală, — am ḑisŭ şi am arĕtatŭ că este enormŭ. Nu voinicia poporaţiilorŭ indigene (africane) ţinŭ în respectŭ pe Europenĭ d'a nu-şĭ putea subjuga loru-şĭ acele state imense, barbare şi semibarbare, în carĭ arta modernă de rĕsboiu nu se cunósce încă — nicĭ armele de focŭ perfecţionate: ci purŭ şi simplu bólele epidemice, carĭ se manifestă periodicŭ în fiziculŭ alteratŭ alŭ Europênului, de cum dă de zona toridă — apropiându-se de aequatorŭ. Portugezii mai multŭ ca de anĭ 300 luaseră în posesiune unele teritorii mai în spre partea sudică a fluviului Congo. Ba îşĭ întinseră puterea şi influinţa lorŭ suzerană preste multe triburĭ, ce locuescŭ până către fluviulŭ Sambezi, nesupĕraţĭ de nimenĭ, ducêndŭ misiunĭ anume pentru civilisarea acestorŭ populaţiunĭ. Déră étă ce ne spune pe lângă alte fântânĭ descriptive istorico-geografice unŭ proverbŭ de prin Guinea: »Negrii îşĭ facŭ flaute din ósele misionarilorŭ Europenĭ.« Ci că şi astăḑi după muncă intensivă de anĭ 300 şi mai bine posesiunile portugeze póte suntŭ ruinate cu totulŭ, şi póte se găsescŭ în totala decădinţă. Cimiteriele suntŭ pline de Europenĭ îngropaţĭ în loculŭ coloniilorŭ înfloritóre!

De surda, credŭ, se trudesce Europa a străbate Africa dela o margine la alta; căcĭ, afară de unele localităţĭ maritime la ostŭ (Sanzibar, Port Natal, Chilimani etc.), la sudŭ (Zulu-Caferia etc.), la vestŭ teritoriele atacate de vênturile teribile aequatoreale influenţate de munţii basenurilorŭ marilorŭ fluvii. Congo şi Sambezi, precum şi de întregulŭ litoralŭ, unde chiarŭ Negrii morŭ fórte adesea de phtisia pulmonară; restulŭ cu micĭ esceptiunĭ devine cu totulŭ neaccesibilŭ, necapabilŭ de a conserva în modŭ constantŭ viéţa omenéscă. Numai ţĕrile dela nordulŭ aequatorelui (esceptiunându-se deşertulŭ »Zahara“) cam dela finele cursului superiorŭ alŭ Nilului şi până la marea mediterană ar fi pămêntulŭ africanŭ mai accessibilŭ de colonizărĭ, şi prin urmare arŭ putea Europenii sĕ-şĭ lărgéscă posesiunile lorŭ coloniale.

Dar orice sforţare mai cu sémă a Germaniei d'a sonda şi d'a'şĭ întemeia colonii cu viéţă de statŭ ca în patria mamă este — după starea faptică reală a lucrurilorŭ — zadarnică. Altŭ ceva este America şi cu totulŭ altceva este Africa în genere, déră mai vêrtosŭ cea aequatoreală cu teritoriele ei dela sudŭ. De ce Francia n'a încercatŭ sĕ 'şĭ întemeeze colonii solide cu instituţiunĭ ca în patria mamă decâtŭ numai în spre partea nordică a aequatorelui, pe lângă ţĕrmii Mediteranei, cu micĭ esceptiunĭ?! De ce umblă astăḑĭ Anglia mai multŭ decâtŭ orĭ când după protectoratulŭ Egiptului?! De ce cércă ea împreună cu Italia sĕ 'şĭ întemeeze colonii nouĕ până către cursulŭ de susŭ alŭ Nilului şi pe lângă litoralulŭ Mării roşie — asigurându'şĭ pe cele vechĭ?! Fiindcă între aequatorŭ şi litoralulŭ sudicŭ alŭ Mediteranei clima este escelinte sub tóte raporturile; acéstă parte este mai accesibilă pentru cultură şi comerciu. Aci a fostŭ încă din cea mai depărtată anticitate o civilisaţiă (antică) clasică.

Écă de ce caută Francia compensaţiunĭ marĭ în India ostică şi la Ton-Chinezĭ! Africa nordică este prea îngustă d'a pute satisface dintr'odată poftele ei, ale Angliei şi Italiei, plus Spania-Portugalia cu lumea musulmană.

Dér faptulŭ este sigurŭ, că Africa centrală după impresiunile de călĕtoriă ale esperţilorŭ călĕtorĭ africanĭ, considerată din punctulŭ de vedere igienicŭ, este pré puţinŭ aptă în partea sa cea mai mare pentru întemeiarea de colonii europene. Spre scopurĭ coloniale, spre astfelŭ de întreprinderĭ uriaşe se cerŭ prea multe sacrificie în banĭ şi ómenĭ; éră profitulŭ ca 'n palmă. Nu se rentéză din nicĭ unŭ punctŭ de vedere. Sĕ fiu însă bine înţelesŭ din capulŭ locului. Acestea nu le ḑicŭ dóră într'unŭ modŭ şi sensŭ absolutŭ. Cu tóte astea viitorulŭ a'şĭ vrea sĕ mĕ desminţă; căcĭ cu toţii dorimŭ progresulŭ omenirii preste tótă suprafaţa globului; cei luminaţĭ şi mai puternicĭ sĕ ajute şi rădice pre cei slabĭ şi căḑuţĭ. Europa cea luminată sĕ ajute la civilisarea şi luminarea Africei întunecate.

Acestŭ punctŭ este unŭ postulatŭ divinŭ datŭ în sarcina ómenilorŭ, ca sĕ-lŭ împlinéscă aicĭ pre pămêntŭ în sînulŭ omenirii. Voinţă ar fi, dér pedecile suntŭ enorme şi nenumĕrate. Trecutulŭ nu ne pré încurageză. Istoria ne dovedesce până la ultima analisă a cestiunii, că dela epocele primordialĭ până aḑĭ populaţiile pămêntului în instinctulŭ lorŭ de conservare propriă fugiră de părţile aequatoreale.

Popórele în marile lorŭ călĕtorii pe suprafaţa globului terestru — împingêndu-se unele pe altele în nisuinţa lorŭ d'a-şĭ căuta ţĕrĭ nouĕ (patria mai bună) — se îndreptară cu preferinţă către zonele stêmpĕrate, carĭ oferŭ garanţă sigură genului omenescŭ şi civilisaţiunilorŭ de totŭ feliulŭ.

Altceva e cu America; părţile ei ecvatoriale constituescŭ teritorii fórte ănguste şi influinţate în modŭ constanŭ de imensele sale mărĭ, ce le spală, unde clima este mai moderată, mai rĕcorósă şi dulce ca şi în mai tóte insulele vestŭ- şi ostŭ-indice afară de micĭ esceptiunĭ, încâtŭ permitŭ vieţii omenescĭ desvoltare perfectă şi duraveră.

Cum zonele friguróse abia permitŭ unŭ adăpostŭ ticălosŭ unorŭ eschimoşĭ amărîţĭ, unei naturĭ care apune, aşa imensele centre ecvatoriale ale Africei prin înfricoşatele sale desordinĭ climatice devinŭ inimice nempăcate naturei omenescĭ.

Cu tóte acestea cu ce farmecŭ, cu ce duioşiă suntŭ încurageaţĭ călĕtorii Europenĭ — dându-li-se arme şi banĭ de către societăţile geografice europene, chiar de guverne — spre a crucişă Africa dealungulŭ şi dealatulŭ ei. Cu problema de a scrută interiorulŭ africanŭ în genere s'au ocupatŭ societăţile geografice şi alţĭ ómenĭ de sute şi mii de anĭ. Dar abia în ḑilele nóstre s'a deslegatŭ problema, s'a descoperitŭ secretulŭ interiorului africanŭ.

Cei mai de frunte din toţĭ călĕtorii europenĭ pe pămêntulŭ africanŭ suntŭ negreşitŭ renumitulŭ scoţianŭ, Dr. David Livingstone şi amicii sĕi americanulŭ Stanley cu englezulŭ Cameron. Dr. L i v i n g s t o n e a luptatŭ aprópe unŭ veacŭ de omŭ cu o stăruinţă supra-omenéscă spre a pĕtrunde marele continentŭ negru, numai ca sĕ ne dea cunoşcinţe sigure despre popórele şi ţĕrile Africei centrale necunoscute până atuncĭ. Nu i-a fostŭ lui însă datŭ, sĕ-şĭ ajungă scopulŭ finalŭ alŭ scrutărilorŭ sale, căcĭ în preséra împlinirii marei probleme a muritŭ la I l a l a lângă ţĕrmurii sudicĭ ai lacului B a n g v e o l o, după ce cu puţinŭ mai înainte îşĭ îngropase pe iubita sa soţiă totŭ pe pămêntulŭ africanŭ.

Celorŭ doi amicĭ ai sĕi, următorilorŭ credincioşĭ călĕtorĭ în Africa centrală, S t a n l e y şi C a m e r o n li-a fostŭ datŭ, sĕ deslege problemele cele marĭ, la a cărorŭ resolvere a lucratŭ Dr. Livingstone mai multŭ ca 30 anĭ.

Stanley a făcutŭ mai multŭ decâtŭ întréga societate geografică africană de câteva decenie, mai multŭ decâtŭ ce au făcutŭ toţĭ ceilalţĭ călĕtorĭ Europenĭ ca de anĭ 80. Stanley a făcutŭ mai multŭ, decâtŭ ce au făcutŭ Portugezii ca de anĭ 300 şi Arabii călĕtorĭ de mii de anĭ; — cu tóte că mai numai ei singurĭ au străbătutŭ cu comerciulŭ lorŭ feluritŭ crucişŭ şi curmeḑişŭ mai pretutindinea prin Africa aequatoreală. In scurtŭ, Stanley a făcutŭ mai multŭ decâtŭ miliónele de indigenĭ pentru ţĕrile lorŭ — înfruntândŭ mórtea de mii de orĭ ca şi ceilalţĭ călĕtorĭ îndrăsneţĭ.

Inchipuiţi-vĕ a trăi ḑecĭ de anĭ în atingere ḑilnică cu popóre străine, barbare, cu limbĭ şi moravurĭ străine şi diferite, unele mai sĕlbatice decâtŭ altele, — cu *Canibalĭ* (mâncătorĭ de ómenĭ;) — a suporta pe lângă acésta greutăţĭ de totŭ feliulŭ; — a fi încunjuratŭ de păgânismulŭ celŭ mai înfricoşatŭ în tóte nuanţele şi variaţiunile sale posibile; ură contra străinului, infidelitate, pofta de răpire, — sub ataculŭ continuu alŭ triburilorŭ sĕlbatice, alŭ férelorŭ şi sub influinţa unei clime omorîtóre, cum în genere este clima africană pe lângă aequatore; — a'ţĭ lipsi fórte adeseorĭ mijlócele de traiu şi apoteca cu leacurile (căcĭ călĕtorii îşĭ ducŭ totdéuna şi apotecă cu ei); — a mulţumi şi îndestula natura propriă şi lăcomia sĕlbatică-nebună a poporaţiunilorŭ indigene: tóte acestea le-a înduratŭ şi pĕţitŭ îndrăsneţulŭ scoţianŭ Dr. Livingstone 30 de anĭ şi cu amiculŭ sĕu bravulŭ americanŭ, Henry M. Stanley, actualulŭ guvernătorŭ alŭ Statului Congo, întemeatŭ de curêndŭ pe base internaţionale şi pe dreptulŭ publicŭ Europênŭ.

In fine — odată deschisă calea negustorului şi a misionarului, se vorŭ face cercărĭ mai seriose pe viitorŭ ca şi acéstă parte a pâmântului, pe care noi o numimŭ continentulŭ africanŭ, încungiurată până aci de nesciinţă şi întunericŭ, sĕ fiă întregului folositóre, *ca sĕ opereze juncţiunea culturală şi civilisătóre* spre a deveni membru folositorŭ în organismulŭ întregŭ alŭ comerciului lumnii sub tóte raporturile. Dér multŭ timpŭ va trebui însĕ sĕ muncéscă omenirea în genere şi Europa în speciă la civilisarea Africei.

Pentru noi, acésta este o epocă pré depărtată. Că va succede Europei ca forţă colectivă a întemeia colonii icĭ colea după metodulŭ urmatŭ până acum, — séu mai bine ḑisŭ adoptatŭ de curêndŭ, a ajuta la formarea şi modernisarea de staturĭ indigene puternice, la fundarea de misiunĭ cu ajutorulŭ indigenilorŭ *creândŭ scóle propagandiste*, cum facŭ de esemplu Anglesii în tóte coloniile lorŭ mai de frunte: ne va arĕtă viitorulŭ. Inceputulŭ s'ar fi făcutŭ prin formarea statului Congo.

Iónŭ Dima Petraşcu.

—o—

DIVERSE.

O păcălitură. — Domnulŭ Beöthy, deputatŭ în dieta maghiară, se bătuse în duelŭ şi unŭ agentŭ alŭ poliţiei ilŭ găsi la faţa locului după ce duelulŭ se sfĕrşise şi adversarulŭ sĕu câtŭ şi secundanţii se retrăseseră. După obiceiu poliţia ajunse şi astădată prea târḑiu pe tĕrîmŭ. »Cine a fostŭ secundantulŭ sĕu secundanţii duelului?« ilŭ întrebă funcţionarulŭ poliţiei. „Nu voiu sĕ spuiu,« fŭ rĕspunsulŭ. — »Fórte bine; ţi vomŭ descoperi şi fără d-ta. Dér adversarulŭ d-tale? pe elŭ credŭ că mi-lŭ poţĭ numi?« — »Da, însĕ supt o condiţiune.« — »Ce condiţiune?« — »Sĕ-mĭ dai parola de onóre, că nu vei spune nicĭodată nimĕrui cine ţi-a spus'o.« — „Bine, ţĭ dau parola mea.« — »Fiind că mi-ai datŭ parola, potŭ sĕ-ţĭ spuiu că a fostŭ primulŭ ministru.« Funcţionarulŭ îngălbinĭ şi esclamă speriatŭ:« Te rogŭ, domnule deputatŭ, sĕ-mĭ dai şi d-ta parola de onóre, că nu vei spune nimenui că mi-ai ḑisŭ acésta.« Domnulŭ Beöty dete parola sa şi se înţelege că poliţia nu mai îndrăsni să urmăréscă pricina.

Editorŭ: **Iacobŭ Mureşianu.**

Redactorŭ responsabilŭ: **Dr Aurel Mureşianu.**

Cursulŭ la bursa de Viena

din 4 Augustŭ st. n. 1885.

Rentă de aurŭ 4% . . .	98.85	Bonurĭ croato-slavone . .	102.98
Rentă de hârtiă 5% . .	92.—	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	198.60	Imprumutulŭ cu premiu ung.	119.60
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	98.30	Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului .	120.10
		Renta de hărtiă austriacă	82.65
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	123.	Renta de arg. austr. . .	83.35
		Renta de aurŭ austr. . .	109 —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	109.20	Losurile din 1860 . . .	139 75
		Acțiunile băncei austro-ungare	869
Bonurĭ rurale ungare . .	103.25	Act. băncei de creditŭ ung.	287.25
Bonurĭ cu cl. de sortare	103.25	Act. băncei de creditŭ austr.	284.80
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	102.50	Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5 91
Bonurĭ cu cl. de sortare	102.25	Napoleon-d'orĭ	9.93—
Bonurĭ rurale transilvane	102.22	Mărcĭ 100 împ. germ. . .	61.45
		Londra 10 Livres sterlinge	125.30

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 17 Iuliu st. v. 1885

	Cump.	vênd
Renta română (5%). . . .	89	90
Renta rom. amort. (5%) . .	93	93½
» convert. (6%) . .	88½	89½
Împr. oraș. Buc. (20 fr.) . .	30	32
Credit fonc. rural (7%) . .	100½	101½
» „ „ (5%) . .	84¾	85½
» » urban (7%) . .	98½	99½
» » » (6%) . .	91½	92½
» » » (5%) . .	83	83½
Banca națională a României	1240	1250
Ac. de asig. Dacia-Rom.		
« » » Națională		
Aurŭ	10½	11¼
Bancnote austriace contra aurŭ	2.04	2.05

Nr. 620—1885.

Concursŭ.

La scólele reuniunei foștilorŭ grănițerĭ din regimentulŭ I românŭ suntŭ de conferitŭ pe calea concursului următórele stațiunĭ învĕțătorescĭ:

1. Postulŭ de învĕțătórĕsă la scóla din Voila, comitatulŭ Făgărașului, cu salarŭ anualŭ de 300 fl. v. a., cuartirŭ și lemne de focŭ după trebuință.

2. Postulŭ de învĕțătorŭ secundarŭ la scóla din Vestemŭ, comitatulŭ Sibiiului, cu emolumentele: 200 fl. salariu anualŭ apoi cuartirŭ și lemne de focŭ.

3. Postulŭ de învățătorŭ adjunctŭ la scóla din Voila cu salarŭ de 180 fl. cuartirŭ și lemne de focŭ.

Concurenții la aceste posturĭ au sĕ'șĭ subștérnă cererile instruite cu diploma de cualificațiune și alte documente legali până în 20 Augustŭ a. c. st. n. la

Comitetulŭ administrătorŭ de fondulŭ scolasticŭ alŭ foștilorŭ grănițerĭ din regimentulŭ I românŭ în Sibiiu.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a călei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	5.00	7.45	—
Predealŭ	—	9 45	12.50	—
	—	9.47	1.09	—
Timișŭ	—	10.11	1.40	—
Brașovŭ	—	10.44	2.27	—
	6.22	10.51	2.55	—
Feldióra	7.01	11.18	3.38	—
Apatia	7.33	11.36	4.17	—
Agostonfalva	8.01	11.51	4.47	—
Homorodŭ	8.45	12.23	5.42	—
Hașfaleu	10.10	1.19	7.37	—
Sighișóra	10.29	1.30	8.01	—
	10.39	1.37	8.21	—
Elisabetopole	11.19	2.05	9 05	—
Mediașŭ	11.54	2.25	9.45	—
Copșa micĕ	12.12	2.36	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blașiu	1.30	3.13	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiușŭ	2.11	3.40	7.43	—
Aiudŭ	2.55	4.01	8.29	—
Vințulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	4.24	9 12	—
Ghirisŭ	4.09	4.49	10 23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Clușiu	5.56	5 58	12.59	—
	6.08	6.08	—	8.00
Nedeșdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirișŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	7.14	—	11.04
Ciucia	8.28	7.43	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.4
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	8 22	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	8.48	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velinţe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare	10.37	9.13	—	4.0
	10.51	9.18	10.37	—
P. Ladány	12.37	10.31	12 5	—
Szolnok	2 58	12.07	4.45	8.22
Buda-pesta	6 0	2.10	10.05	10.30
Viena	6.35	2.45	10.50	—
	3.00	8 0	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	7.15	—	—	—
Budapesta	6.47	1.45	3.15	6.20	8.0
Szolnok	10.37	3.4	7.25	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	5.21	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	6.41	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mezö-Telegd	—	7.14	10.28	2.31	—
Rév	—	7.42	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	8.31	1.31	4.26	—
Huiedin	—	9.01	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriș	—	—	4.0	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeșdu	—	—	4.33	6.24	—
Clușiu	—	10 0	5.05	6.43	—
	12.05	10.16	—	7.05	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriș	2.16	11.24	—	8.51	—
Cucerdea	3.12	11.43	—	9.31	—
	3.32	11.45	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vințulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	12.08	—	10.24	—
Teiușŭ	4.50	12.22	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blașŭ	6.02	12 57	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copșa micĕ	7.00	1.27	—	12.36	—
Mediașŭ	—	1.45	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	2.06	—	1 56	6.40
Sigișóra	—	2.31	—	2.34	7.20
Hașfaleu	—	2.50	—	3.02	8.01
Homorod	—	3 4	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	4.19	—	5 30	11.02
Apatia	—	4.34	—	6.03	11.3
Feldióra	—	4.53	—	6.35	12.14
Brașovŭ	—	5.20	—	7.14	1.09
	—	5 3	—	—	1.50
Timișŭ	—	6.07	—	—	2.48
Predealŭ	—	6.32	—	—	3.23
	—	7.30	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	11.35	—	—	9.4

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiușŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4 2
Vințulŭ de josŭ	12.20	—	4.53
Șibotŭ	12.52	—	5.19
Orăștia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3 50	—	7.41
Zam	4 25	—	8.12
Soborșin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6 14	10 23
Paulișŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovațŭ	7.56	7.17	11 18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok	2.39	12.00	4 5
	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8.0
Szolnok	11.02	3.44	11 40
	11.12	4.02	12 00
Aradŭ	3 37	7 53	5.25
Glogovațŭ	4.13	—	6.19
Gyorok	4 38	—	6.4
Paulișŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5.10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bêrzova	5.57	—	8.10
Soborșin	6.42	—	5.58
Zam	7 14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8 01	—	10.17
Branicĭca	8 21	—	10.38
Deva	8 47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăștiă	10 10	—	12.24
Șibotŭ	10.43	—	12.5
Vințulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiușŭ	12 05	—	2.54

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12 55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2 18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9 25
Merczifalva	7.56	2.53	9 36
Timișóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) **Petroșenĭ**

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7 05	12.27	3.00
Hațegŭ	7 38	1.19	3 49
Pui	8 46	2.10	4.4
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Banița	10.11	3.35	6.07
Petroșenĭ	10.43	4.04	6.29

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	6.0	12.25	5 00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6 53
Aradulŭ nou	7 40	2.54	7.24
Aradŭ	7 5	3 10	7.40

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroșenĭ	6 49	9 33	5.58
Banița	7 27	10.14	6.0
Crivadia	8.06	10 54	6.45
Pui	8.50	11 37	7.25
Hațegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8.44
Simeria	10.53	1.35	9.15

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Tipografia ALEXI, Brașovŭ.